

ampak strasten boj, boj s samim seboj. Pesnik — saj to je Meško — pozna svojo slabost in jo hoče premagati; konflikt njegovega življenja mu je naložil še posebne vrste boj, ki ni prvi in ne bo zadnji te vrste — celo v našem slovstvu ima prednika — ali koliko jih je, ki bi izvojevali zmago tako, kakor nam to pove Meško na kratko v divni alegoriji (stran 274): „V sebi sem čutil neizmerno, z odpo- vedjo posvečeno ljubezen . . .“ Ali veste, kaj pomeni kratka beseda „odpoved“? To je beseda, ki se vzdigne zmagovito šele po katastrofi v srčni tragediji. Ko je vstala v Mešku oživotvorjena ta formula, je že zmagal! Kdor ga more razumeti, čitaj ta najlepši prizor, kar jih je pisal Meško, prizor o — „komtesi Neli“! Tu je resnični konec knjige; kar še Meško pozneje piše, se nas ne prime, ker je dostavljeno iz pisateljskih in drugih ozirov. — — —

Ta krog idej in bojov je vsebina onih desetih slik — ali novel? — ki so vsebina knjige; uvod jim je pesem v prozi. Nekatere dajejo snov, druge jo uporabljajo, v nekaterih je združeno oboje. Skoraj vse osebe navdaja kakor pisatelja hrepenenje po tujini in po nečem daljnem: to določuje razvoj v V.—IX. sliki. Med njimi je najlepši celotni sestavek v tej knjigi „Ciganček“; že naslov izraža program, in ta program je dosledno izpeljan po originalnem vagabundu Lesjakovem Jakobu — krasen tip! — s pomočjo cigančka. — Beseda „vagabund“ ima pri nas izza Cankarja domovinsko pravico; znamenito je, da srečavamo v tej knjigi pogosto Cankarjeve misli: nekoliko v „romanci o žalostnem jutru“ (št. VIII.) — to je pravi biser! — nadalje v lepi nastopni številki, tudi v VII., a številki V. („Pozabljena“) je v glavnem delu miniaturna Cankarjevega romana „Na klancu“; na strani 130. čitamo: „Dozdeva se mi, da se mi pretaka itak nekaj vagabundske krvi po žilah. Oče je bil nemiren duh, največadnje je postal vagabund. V dediščino mi je zapustil kri vagabundov . . . Šel sem po svetu, ker sem moral iti . . .“ i. t. d. Samo da ti vagabundi včasih tudi — kradejo, dasi ne iz navade; Cankarjevi pa so „pošteni“. Seveda pa Meško ni Cankar in Cankar ne Meško. — Lepa je številka III. „Na sveti post“, psihološko mojstrska, le konec je zavil preveč v misticizem. Isti nedostatek nam otežuje užitek ostalih številčk, ki se pečajo izvečine s pisateljevo osebo; v njih je razvil prerad svoje peroti tako široko, da se zamotava, posamezne sličice pa so tudi v teh jako lepe, kakor sploh vse, kar ni le abstrakcija.

Dr. Jos. Tominšek.

Učne slike iz zemljepisja. Avstrija. Podrobni učni načrt. Priredil Anton Maier. S tremi zemljevidi. V Ljubljani 1904. Natisnila in založila Ig. pl. Kleinmayr & Fed. Bamberg. Stane 1 K 50 h. Ocena te knjige nam je obljubljena in jo pričimo v kratkem.

„Slovenski Trgovski Vestnik“. Pod tem naslovom se je odločilo izdajati slovensko trgovsko društvo „Merkur“ iznova svoje glasilo in sta izšli 1. in 2. številka tega lista skupaj dne 15. februarja. Cena listu je za celo leto 5 K, posamezne številke se dobivajo po 50 h.

Matice Hrvatske knjižni dar za leto 1903. obsega sledeča dela: 1. Ksaver Šandor-Gjalski: Gjurgjica Agičeva. Pripoviest. Ciena 2 krune. Zabavna knjižnica, svezak CCLXVI—CCLXVIII. 2. Viktor Car Emin: Zimsko sunce. Slika iz istarskoga života u 4 čina. Zabavna knjižnica, svezak CCLXIX—CCLXX. 3. Milan Šenoa: Ban Pavao. Historijska drama u 5 činova (8 slika.) Zabavna knjižnica, sv. CCLXXI—CCLXXII. 4. A. Tresić Pavičić: Valovi misli i čustva. Pjesme. Zabavna knjižnica, svezak CCLXXII—CCLXXIII. 5. E. Orzeszkowa:

Izabrane pripovedi, svezak II. Preveo I. Velikanović. Slavenska knjižnica. Knj. XI. 6. Slika iz slavenske povjesti, napisao Vj. Klaić. 7. Dječja njega, upute mladi majci. Sestavio dr. Radovan pl. Marković. 8. Izabrana poglavja iz narodnoga gospodarstva (političke ekonomije). Napisao Fran Milobar. Poučna knjižnica, knjiga XXVIII. 9. Dr. Oton Kučera: Valovi i zrake, sa 230 slika i 2 table. Poučna knjižnica, knjiga XXIX.

O vseh teh lepih knjigah prinesemo natančnejšo oceno pozneje.

Hrvatski pokret. Opažanja i misli na pragu novoga narodnoga preporoda g. 1903. Piše Milan Marjanović. U Dubrovniku. 1903. Nakladom pisca. Tiskom Dubrovačke hrvatske tiskare. 12°. 120 str. Cijena 1 kruna.

Ta politična brošura je vredna, da se z njeno vsebino seznaní vsak zaveden Slovenec, kateremu je do tega, da se pouči o političnih homatijah bratskega naroda hrvatskega. Knjiga je pisana lahkoumevno ter predstavlja čitatelju razvoj hrvatskih strank, ki so utemeljene na treh zgodovinskih idejah: madjarske, pravaške, obzoraške. Jasno nam pisatelj razlaga prednosti in napake teh strank ter nam kaže vzroke njih neuspehov. Tudi razmere, ki so nastale v Hrvatski po propasti teh strank, kriza, v kateri se nahaja narod, in doba prevrata so izborno očrtane. Končno je obrazložen še narodni program za bodočnost in uspehi narodnega pokreta v letu 1903.

Nočemo zamolčati, da je spretni in širokogledni gospod pisatelj izborno razjasnil politično zgodovino hrvatskih dežel v prošlem stoletju, a zdi se nam, da se je pri tem opisu premalo oziral na notranje in vnanje ovire, ki so izjalovile trud hrvatskih politikov. Tu bi bilo omeniti malobrojnosti narodove, nasprotja verskega, zaostalosti v gmotnem in kulturnem oziru, nasilnosti madjarske in perfidnosti dunajske in avstrijske politike, proti katerima je vsak boj brezuspešen in ki sta se spojili v zatiranje Slovanstva; slednjič pa tudi razočaranje, katero mora provzročiti vsakemu Slovanu dvoumno in sebično postopanje Rusije in ostale Evrope do balkanskih Slovanov.

Iz knjižice lahko črpajo mnoge koristne nauke tudi Slovenci, ki se prepirajo bratomorno. Zato jo vsakemu, kdor resno misli o bodočnosti Slovencev v družbi z ostalimi južnimi Slovani, toplo priporočamo.

R. P.

Milan Marjanović. Fragmenti. U Dubrovniku. 1903. Dubrovačka hrvatska tiskara. Piščevom nakladom. V. 8°. 54 str.

Meglina sentimentalnost! Kaj hoče pisatelj, je težko umeti navzlic temu, da razlaga na poslednjem listu svoje knjižice postanek in pomen teh črtic. Ti fragmenti so po njegovi razlagi dokumenti njegovega pisateljskega razvoja, polnega sanj in slutenj. „Starec“ je v celini in v detajlih simbol stanovitne ideje. V „Životu“ so simbolske formule življenskega razumevanja. V „Ženi“ so formule opažanja. „Intima“ je razpoložajna lirika. „Umetnik“ je psihološka simbolika. „Zorka“ ni realno bitje, nego zapadnoevropska, dekadentna intimna umetnost. V „Umetnosti“ je prikazan proces osvoboditve od te umetnosti in obrat k veliki umetnosti življenja. Pri vsej tej razlagi ostane za čitatelja, ki ni posvečen v tajne dekadentstva, še mnogo nejasnega in zato nezadovoljivega.

R. P.

Thallóczy Lajos és Hodinka Antal: Magyarország melléktartományainak oklevéltára. Első kötet. A Horvát véghelyek oklevéltára. I. kötet. 1490 — 1527. (Magyar történelmi emlékek. Okmánytárak. XXXI. kötet.) Budapest 1903. Ára 16 korona. CVIII+753.